

BBC VE AMERİKAN YAYINCILIĞI, 1922-55*

Valeria Camporesi
Universidad Autonoma Madrid

Çeviri: Murat ÖZGEN**

The BBC and American Broadcasting, 1922-55

This article is about the comparison of the BBC and American radio broadcasting activity between the years of 1922 - 1955. While the author is making comparison between the BBC and the US radio broadcasting, she uses three important items in order to make clear the subject. These items are, American and British forms of humour, American and British news broadcasting, and lastly the evaluation of drama activity and its audiences in both countries. Besides, the article is looking for the answer of how deep is Americanization of BBC broadcasting before, during, and after the World War II. and the effects of Americanization on British radio. In addition to, in the article the author make some critical approaches concerning the BBC's attitude against the American cultural invasion in British Isles during that period mentioned above.

Savaş arası dönemde***, bir dünya gücü olma konumuna gelen Birleşik Devletler bu süreçte İngiltere'yi yakalamış ve Amerikan tüketim kapitalizmi ile onun ürünleri, İngiltere adalarını da içine alacak şekilde tüm Avrupa'da günlük yaşamın belirleyici bir özelliği haline

* Cevirisi Yapılan Makale: Valeria CAMPORESI, "The BBC and American Broadcasting, 1922-55", *Media, Culture & Society*, Volume 16, Number 4, October 1994, SAGE, London, ss.625-639.

***Yrd. Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi.*

***Çevirmenin Notu-1. ve 2. Dünya Savaşları arasındaki dönem.

gelmişlerdi. Filmler ve film yıldızları, müzik ve her türlü kitlesel ürün Atlantik'in diğer ucundan gelen bu barışçı işgalin en belirgin göstergeleri arasındaydı. Amerikan işgaline karşı Avrupa'lı seçkinlerin tepkisi, sansürden, taklit ve uyarlamacılığa karşı açık bir kültürel korumacılığa kadar varan geniş bir yelpaze içinde çeşitlilik göstermekteydi. Pek çok akademisyen, İngilizlerin böylesine çeşitlilik gösteren ve belirgin olmayan bu tepkisine değinmiştir (örneğin, Briggs, 1961, 1965, 1970, 1979; LeMahieu, 1988; Scannell and Cardiff 1991). Aşağıda anlatılanlar, İngiliz radyosu üzerine bir çalışma ortaya konulması bağlamında, İngilizlerin Amerikan etkisine karşı gösterdikleri tepkinin sonuçlarına yoğun ve sistematik bir sorgulama getirmektedir (Camporesi, 1993).

Bununla birlikte bu çalışma, belirli bir tarih kesitinde İngiliz adalarındaki Amerikan varlığının yalnızca tanımlamasını yapmayı amaçlamamaktadır. Daha da ötesinde çalışmamızın amacı, kitle iletişim araçlarının işlevleri ve ürünleri hakkındaki genel tepkiyi iki ayrı fakat aslında birbiriyile bağlantılı olan yoldan ortaya koymaktır. Diğer yandan burada belirtilenler, örneğin "Amerikanlaşma" gibi bir terimin sorunsallaştırılmasında da rol oynayacaktır. Film ya da televizyon programları gibi kültürel ürünlere bu tür ulusal etiketlerin yapıştirılması, her ne kadar kolay bir uygulama olsa da, ele alınan nesnelerin doğaları ve karakterleri gereği onları açıklamaktan çok anlaşılmasız hale getirme eğilimindedir. Temel sorun, kültürel ürünlere ulusal sınırları aştuklarında neler olduğudur. Bu nedenle, sorulması gereken asıl soru, bu tür ürünler kendi ulusal sınırları dışına ihraç edildikleri ve sınır aşırı bir dağıtım konularında bunların "ulusal" şekil ve içeriklerinin nasıl tanımlanacağıdır. Burada yapılmaya çalışılan, İngilizlerin ses yayıncılığı ve programları yoluyla, Amerika'ya karşı tutumlarını yeniden gözden geçirerek, Avrupa'da Amerikan kültürel varlığının tanımlanmasıdır.

1929'da BBC'de Dış Yayınlar sorumlusu Gerald Cock 'eğlence sektöründe Amerikan hakimiyeti' konusunda kaleme aldığı uzunca bir raporda, 'Atlantik ötesi ahtapot' terimini kullandığı müzik, tiyatro ve sinemadaki bu egemenliğe karşı uyarıda bulunmuştur (Scannell and Cardiff , 1991; 292). Bundan sonra BBC, kendi ürünleri üzerinde gerçek anlamda var olan Amerikan yayıncılığının etkisine karşı koyabilmek amacıyla karmaşık bir politika izlemiştir. Kamusal alanda çok yakın zamana kadar sık sık korunma sağlanıp Amerikan etkisi filtre edilirken,

bazı özel konularda ise Kurum*, Amerikan radyosundan öğrenilecek ve bilgi edinilecek şeylerin varlığını kabul etmek zorunda kalmıştır. Özellikle 1930'ların sonunda ve savaş sonrasında daha belirgin şekilde bunun doğrudan bir sonucu olarak, programların popüler hale getirilmesi yönünde giderek yoğunlaşan baskılar nedeniyle, BBC ürünleri üzerindeki Amerikan etkisi artmıştır. Ancak yine de o dönemde, Amerikan modelinin övülmesine karşın BBC, ulusal mirasa arka çıkma ve bunu ifade etme iddiasını sürdürmüştür. Kendi çıkardığı *Radio Times* adlı yayında, programlarının gerçek anlamda İngiliz olduğunu sürekli belirtmiştir. Ve bazı zamanlarda ise, farklı programlardaki yapımlarda Amerikan radyo modeli rolünü de üstlenmiştir. 1930'larda Amerikan yayın teknikleri ve tarzı üzerinde dikkatle çalışılmış kısmen uyarlamayla ve büyük ölçüde de İngiliz kulağına uygunluk sağlamak için çeviriler yapılmıştır. Yalnızca 1940 ve 1943 arasında Birleşik Devletler yayıncılık servislerinden ithal edilen yapımlar eleştirel bir yaklaşımla karşılaşmamışlardır. Savaşın ilk üç yılında bazı radyo yapımcılarının kafalarında hareketsiz olarak duran 'kudurmuş Amerikan taraftarlığı' (Gorham, 1948; 30) ilk defa o dönemde, radyo yapımcıları tarafından açıkça ifade edilmiştir. Bu kısa 'serbest ticaret' süreci BBC üzerinde önemli izler bırakmıştır. Bundan önceki ve sonraki dönemde ise sürekli biçimde resmi olarak, bu iki yayıncılık sisteminin farklı ve birbirleriyle uyumayıp çatışan hedefleri ortaya konmuştur.

Güncel* programların çoğunda, çok da belirgin olmayan böylesi bir farklılaşmanın yanı sıra, özellikle 1930'larda her iki ülkede müzik önemli bir ayrıntı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine de, programların tür ve içerikleri dikkate alındığında, iki yayıncılık kültürünün ne şekilde farklılaştığını gösteren kanıtlar yeterince bulunmaktaydı. Amerikan radyo parodilerini ilk kez tanıtan BBC yapımcısı Eddie Pola, Amerikan radyosunun 'garipliği' konusunu işlemekte oldukça başarılı olmuştu (Scannell and Cardiff, 1991: 295; Camporesi, 1993: 93-5). Ve *Radio Times* sürekli olarak okuyucusuna iki sistem arasındaki farkı hatırlatıyordu. Örneğin, Şubat 1933'de o günlerdeki bir Hollywood film setini radyo stüdyosunda yorumlarken şunları belirtiyordu:

Bu film, bu ülkedeki eğlence yayıncılığıyla, onun Birleşik Devletler'deki karşılığı olan yayıncılık arasındaki farklılığı açığa çıkarması bakımından, İngiliz radyo dinleyicisinin dikkatini çekecek

* Ç. N.- British Broadcasting Corporation.

* Ç. N.-Aktüel.

niteliktedir. Yapılmakta olan bu filmde bir vodvil* eğlencesi ortaya konmaktadır. Filmdeki sahneleri seyrettikten sonra bir dinleyici, iki izlenimin etkisi altında kalacaktır: Amerikan radyoculuğu sunuşdaki yöntem açısından şaşırtıcı canlılığa sahip olup, materyalleri arasında geniş ölçüde duygusal caz şarkıları söyleyen kadın şarkıcılar bulundurmaktadır, bu ise İngiliz kulağı tarafından en azından, temposu düşen bir hareket tarzı ve monotonluk kafesine kapatılmışlık olarak algılanacaktır.

Ancak yine de *Radio Times*, dinleyiciyle hoparlör arasındaki açıklığı kapatması ve bir köprü oluşturması açısından, 'mekanikleşmiş eğlencede' duygusallığın önemli bir ayrıntı olup olmadığı konusundaki yorumunda şu sonuca varıyordu:

Atlantik'in öbür ucunda radyonun canlılığına önemli ölçüde katkı getirilmesine karşın, bu kıyıda böylesi bir yaklaşım 'bayağılık' olarak adlandırılacaktır. Kuşkusuz Amerikan yapımcısı mikrofona olan bu dinamik yaklaşımı ve izleyicisine karşı samimi davranışıyla İngiliz meslektaşından daha çabuk dinleyicisiyle bağlantı kurmakta, hafif eğlence türlerinde, eğer mümkünse, dinleyicilerin sadece ses yoluyla elde tutulması beklenmektedir.

Yine de, bu tür duygusal canlılık seyrek de olsa radyonun Altın Çağı döneminde İngiliz radyosunda da görülmüştür. BBC önceden ne olduğu kestirilemeyen Amerikan formatlı *Amateur Hours*'u uygulamaya koymaktansa, esin kaynağı Amerikan kökenli ve popüler olan *Spelling Bees*'i bir okul yarışması halinde sunmayı gerçekleştirmişti (Scanell and Cardiff , 1991: 294; Camporesi, 1993: 118-22). Stüdyo seyircisi Amerikalı yayıncılar tarafından önemli bir yayın materyali olarak kabul edilmesine rağmen, 1930'ların sonuna kadar bu, İngiltere'de oldukça tartışmalı bir konu olmuştur (1). Garanti edilmiş kazanma heyecanı yaratan, nakit para ödüllü yarışmalar savaş öncesinde üstü kapalı bir şekilde de olsa onay görmüş ancak 1949'da uygulamadan kaldırılmıştır. Heyecan yaratan haber tarzı yeni bir dönem olan savaş sonrası ortamında bile BBC tarafından benimsenmemiştir. 1930'lu yılların büyük bölümünde, *The Listener*'ın editörü Richard Lambert, geçmişe yönelik olarak yapmış olduğu bir değerlendirmede, BBC programlarının yararlı ve eğitici olmalarına karşın sıkıcılığı önleyen bir takım güvencelerden uzak olduğunu belirtmiştir. 'O*', eğer BBC popüler

* Ç. N.-Gülünç oyun.

* Ç. N.-Richard Lambert.

programlar yapmaya daha fazla, yanlış yapmamaya daha az önem verseydi BBC programlarının İngilizlerin az konuşma erdemliliğinden bir şey kaybetmeksizin, Amerikalıların “yaşamsal enerjisini” kazanabileceği’ şeklinde, zekice bir sonuca varmıştır (Lambert 1940: 307). Lambert’ın bu sözleri bizi, konunun asıl önemli noktasına götürmektedir. Lambert’a göre BBC’nin, Amerikan radyosuna karşı politikasının temel özelliğini, belirsizlik oluşturmuştur. 1930 ve 1940’larda bir çok program formatı, fikir ve sanatçılar Birleşik Devletler radyosundan ithal edilmiştir. Burada İngiliz programlarının kendine özgü niteliklerini kaybetmemeleri umulurken, Lambert’ın Amerikan modelini övmesi ve BBC’ye de bunu uyarlaması için ısrar etmesi, Amerikanlaşmanın ne anlama geldiği sorusunu gündeme getirmiştir. Bu sorunu daha sistematik bir biçimde incelemek için, üç alandaki program ürünleri- eğlence, haberler ve tiyatro-burada kısaca yeniden gözden geçirilecektir.

Amerikan ve İngiliz Mizah Anlayışı

Radio Times’ın 3 Temmuz 1931’de çıkan sayısının ilk sayfasında ‘Amerika mizah anlayışımızı yok mu ediyor’ başlıklı karamsar bir makale yayınlanmıştı. Makalenin yazarı çok tanınmış müzik eleştirmeni Basil Maine’di. Maine’in temel tartışma konusu, parlamento, kırsal yaşam, donanma yada kriket kadar yerleşik ulusal kurumların bir parçası olan eski İngilizce’nin, espri değeri olmayan önemsiz, boş, gürültülü, kulakları tırmalayan bir şeye teslim olmasıydı. O, ortaya çıkan bu üzücü durumun, tüm İngiltere’deki sinema salonlarını istila eden Amerikan sesli filmlerinin neden oldukları, doğrudan bir sonuç olduğunu öne sürmüştür. Bununla birlikte, Maine savaşın henüz bitmediğini iddia etmekteydi. O, yerli kültürün bir savunucusu olarak, caz müziğinin tartışılması gibi, popüler Amerikan eğlence tarzına olan düşkünlüğün de yavaş yavaş azalacağına kendi kendini inandırmıştı. Maine, Amerika’dan gelen bu yeni ve ucuz şeyleri duymaya, görmeye ve özümsemeye istekli olanların bir zaman sonra yorgun düşeceklerini ve kendi doğal (ulusal) isteklerine geri döneceklerini tahmin ediyordu. Makale merak uyandırıcı bir genelleme ile bitiyordu. Maine’e göre orta sınıf dinleyici ‘artık bu şişirilmiş şöhretler tarafından aldatılmayacak’ İngiliz komedyenleri yeniden keşfedilecek ve bu buluştan dolayı daha mutlu olacaktır; ona göre doğal olmayan gülümseme, kasvetli ve yaradılıştan kaynaklanan bir düzensizliğin belirgin işaretiydi. Ve Amerikalı komedyenlerin çizgisi de şuydu: ‘bunlar, gülünçlüklerini insan ölümüne ya da fiziksel olarak

şiddet tehdidine veya kaba bir terbiyesizliğe dayandıran garip komedyenlerdir' (Radio Times, 3 July 1931).

Birkaç sene sonra 1935'te, BBC'nin Eğlenceden Sorumlu Müdür Yardımcısı Charles Brewer Amerika'yı ziyareti sırasında, Amerikan radyo komedyenleri ve onların espri anlayışı ile Amerikan ve İngiliz mizahının hangi noktalarda birleşip, ayrıldığını ortaya çıkarmaya çalıştığını açıklayacaktır. Brewer'a göre, 'Amerikalılar bizden daha büyük bir mizah yaratıcılığına sahiptirler... Çok iyi bilinen bir gerçektir ki' diye devam ederek şunları söyler, 'ortalama bir Amerikalı doğuştan gelen, basit kelime oyunlarını tercih etmek yerine, kendimizi her hangi bir şeye kaptırmamız karşısında sık sık hayal kırıklığına uğramaktadır'. Yine de o*, İngilizlerin kelimelerin yanlış kullanımından ileri gelen, farkında olmadıkları 'bir mizah doğasına sahip olduklarını' öne sürmüştür. Bu bağlamda, 'Malapropism*in muhtemelen tipik bir İngiliz mizah aracı olarak tanımlanabileceğini' belirtir (Brewer 1948: 155-6).

1950'de BBC Kuzey Amerika Bürosu bu tür aykırılıkların olduğu konusunda bir açıklama yapmıştır. Büronun raporunda, 'İngilizlerin mizah anlayışlarının olmadığı inancı Amerika'da çok yaygındır; pek çok İngiliz, Amerikalıların kendi kendilerine gülemediklerine inanmaktadır. Mizah anlayışı konusunda her iki toplumunda alıngan oldukları ise bir gerçektir' denilmiştir. Yazının devamında, eğer iki ulus 'çoğunlukla aynı şeylere gülmekten' hoşlanıyorsa, bu bağlamda varılacak sonuç neyin komik olduğunun saptanmasının, bir kimsenin tahmin edeceğinden çok daha karmaşık olduğu görüşü belirtilmekteydi (2).

Bu durumda, Amerikalıların güldükleri mizah türünün hemen hemen tamamıyla aynı tür esprilerden oluşmasından ortaya çıkan zorluk hiç de şaşırtıcı değildi. 1940'da ilk Kitle İzleme* raporunda, 'mizah öznesi'nin büyük ölçüde, önceden aşına olunan durumlar ve koşullarla çok sıkı bir ilişki içinde olduğu sonucuna varıldığı belirtilmekteydi. Raporla 'mizahın temel ögesinin izleyiciler tarafından ortak olarak bilinen olaylar ve özneler olduğu'na deyinilmekteydi-buna göre mizah, pek çok örnekte de görüldüğü gibi, iletişim araçlarıyla bağlantılı ulusal bir olguydu. Burada ortaya çıkarılan ikinci gerçek, bu türün bir Amerikan çarpıtması olduğunu söyleyen Maine'i şaşırtacak olan, mizahın gaddarlığa dayandığının ortaya çıkmasıydı (3).

* Ç. N.- Charles Brewer.

* Ç. N.- Sözcüklerin kasıtlı olarak gülünç olacak şekilde yanlış kullanımları.

* Ç. N.- Mass Observation report.

İngiltere ile Amerika arasında komedi materyallerinin karşılıklı olarak serbestçe değişimini engelleyenlerin başında, iki seyirci kitlesinin şakalara gösterdiği tepkinin hızı gelmekteydi. 1933'te *Radio Times*, bir İngiliz mizah yazarının İngilizliğini oluşturan ögenin hız yoksunluğu olduğunu belirtmişti. Raporda yer alan A. P. Herbert (kendisine soru sorulan komedyen) 'çalışmalarındaki çeşitlilik artışının yanı sıra, İngilizlerin eğlence kavramı üzerinde durarak, Amerikan mizahında seri şekilde yapılan ancak içerik olarak fazla dolu olmayan esprî türünün İngiltere'de reddedilmesine karşın taklit edildiğini' belirtmiştir (*Radio Times*, 24 November 1933). Birkaç yıl sonra, bu duruma paralel bir gelişme olarak, *New York Sun* Amerikalı sanatçıların İngiltere'deki başarı haberini şöyle vermektedir:

Hızlı geçişli esprili sözlerin bu ülkede beğenilmemesine, Amerikalıların mizah konularını en uç noktalara varan bir çeşitlilik içinde vermelerine ve mizahın İngiliz yapısına uygun şekilde biçimlendirilmesi zorunluluğuna rağmen, genelde Amerikalılar İngiliz dinleyicisi tarafından beğenilmiş görünüyor (*New York Sun*, 18 March 1939).

BBC Eğlence Bölümü'nde çalışan Amerikalı bir senaryo yazarı tarafından, savaş sırasında yazılmış rapor, savaş öncesi izlenimleri, belirgin hale getirmiştir. Yazara göre, Amerikan ve İngiliz komedi tarzları arasında farklılık Amerikan esprilerine göre, İngiliz esprilerinin daha yavaş olmasından kaynaklanmaktaydı.

Pek çok durumda Amerikan seyircisi komedyenden öylesine ileridir ki, komedyen esprisini tamamlamak zorunda kalmaz. Bu olay, Jack Benny'nin şovunda çoğu kez tekrarlı gelmiştir, Büyük Britanya'da bir esprî çok dikkatli biçimde planlanmalı ve kahkaha alacağı yerlerde iyi anlaşılması için birbirine bağlı parçaların tekrardan oluşturulmalıdır (4).

1948'de Kitle İzleme* mizah konusunda ikinci bir vurucu açıklama yapar. Burada yapılan açıklamalar, ilki 1940'da ortaya konan inceleme raporundaki tanım ve bulguları tam anlamıyla doğrular nitelikteydi. Bu kez, raporun amacı 'İngiliz Mizah Anlayışı' kavramını çok daha yakından incelemektir. 'James Thurber ve Amerikan film komedyenleri bir yana bırakıldığında' çok az sayıda İngiliz olmayan komedyen ya da şaka türünün raporda yer aldığı belirtilmesine karşın

* Ç. N.-Mass Observation report.

varılan şaşırtıcı sonuçlardan biri de, savaş süresince İngiliz radyosunun Amerikan eğlenceleri tarafından işgal edilmiş olduğunun ortaya çıkarılmasıydı. Jack Benny'nin tüm popülerliği ya da Bob Hope'un tüm profesyonelliğine rağmen, konu mizahtan açıldığında İngilizler hala kendi yerel komedyenlerini tercih ediyorlardı. Bu nedenle mizahi yaklaşım temelde kesin olarak aynı olmasına rağmen, sunuş yöntemi ülkeden ülkeye değişmekteydi (5). Diğer şeylerde olduğu gibi mizahta da ulusal sınırların değişimiyle farklılık gösteren tat, daha çok tarz ve kullanılan malzemeden kaynaklanmaktaydı.

Doğruluk Sansasyonelize Karşı: Haber Yayını

1934 Sonbaharında *Radio Times*, haber yayıncılığı konusunda ulusal yaklaşımları eleştirel açıdan kıyaslayan, bir tartışmayı başlattı. Kısaca özetlemek gerekirse, Alman ve Amerikan yayıncılarından, radyolarının haber politikaları ve bu konudaki düşüncelerini ortaya koymaları istenmişti. Alman haber yayıncılığının öncüsü olarak bilinen, Eduard Roderich Dietze'ye bu konuda Nazilerin yaklaşımı sorulmuştu (karşılaştır, Peck, 1983). Böylece İngiliz dinleyicisi, Alman yayını servisinin gündelik olayları kaydedip, akşamları işten evine dönen çalışanlara ulaştırmak için en uygun zamanda yayımlandığını öğrendi. Aslında Dietze, 'meydana gelen olayları anında izlemek için boş vakti olan küçük bir azınlığı hayal kırıklığına uğratmanın tercih edilebilir olduğunu... ve uzaktaki olayları izlemek için onlardan daha az şansa sahip olan çoğunluğa bir takım kolaylıkların sağlandığını' belirtmiştir.

Bu raporun tersine, onun Amerikan versiyonu olan başka bir raporda ise, farklı bir görüş ortaya konmaktaydı. Raporun yazarı ve CBS'in Avrupa Direktörü Ceasar Saerchinger, güncel yayıncılığı radyonun temeli olarak tanımlamaktaydı. Saerchinger, 'Yayıncılık, eksikleri olsa da, "güncelliğin" öğelerini içinde barındırır, asıl olan olayın kendisinin çekiciliğidir, en azından Amerika'da dinleyicilerin kesinlikle "güncel" olanı önceden kaydedilmiş tercih ettiklerini' iddia etmiştir. Amerikan halkı radyoyu, aşına oldukları kısa metrajlı günlük haber filmleri gibi görmek istemiyordu. Onların bekledikleri, haberin kendisi-ya da canlı olarak temsili biçimde yeniden üretilmesiydi, kısacası dikkat çekici bir olayın *The March of Time*'da dramatize edilmesi gibi. Saerchinger'e göre:

Avrupa'da iletişim alanında mükemmel kayıt sistemleri kullanılsa da, halkın güncel habere olan ısrarlı talebi iletişimde kabul

edilmiş olan yöntemlerin etkinliğini bozmaktadır... Sebep ne olursa olsun 'gerçek' için olan Amerikan talebinin azaldığını gösteren bir belirti yoktur (Radio Times, 7 September 1934).

BBC Özel Programlar Direktörü Lawrence Gilliam'a Almanya ve Amerika ile BBC'nin güncel yayınlarını karşılaştırma görevi verilmişti. Ancak o, daha önce meslektaşlarının yaptığı gibi, işe haber ya da 'günün olayları' nedir sorusuyla başlamamıştı. Gilliam, 'güncel haber yayıncılığı' ile ilgili makalelerde belirtilen biçimde, dinleyicilere radyo evlerinden ve posta merkezlerinden gönderilen haberlerin 'ağız ve söz kalabalıklığı içeren' türde olduklarını belirlemişti. Yine de, dinleyicinin "gerçek şeyleri" sadece haber başlığı olarak duymak istemediğini de sözlerine eklemiştir.... Ve bu yönde İngiliz yayıncılığının Amerikan ve Alman sisteminden belirgin bir ayrıcalığının olduğu iddia edilebilirdi. Bu ayrıcalık, BBC'nin 'ülkenin günlük hayatının mikrofondaki aynası olma' yönündeki tavrından kaynaklanmaktaydı.

Gilliam'a göre, İngilizlerin güncel program yayıncılığindeki yaklaşımlarının kökenini, güncel sorunlara ilişkin habercilikten çok programın temelindeki değerlilik oluşturmaktaydı.

Haber yapımcısı, kendi 'günceli'ni önceden bir araya getirip, onu yayın öncesi defalarca dinler, kendi programının gereksinimlerine göre yoğunurarak kalıba döker... Yayıncı, "gerçek şeylerin" aktarılması ilkesine zarar getirmeden onları mikrofonu uygun biçimde montajlama, seçme ve adapte etme güçlüğüyle karşı karşıya gelmektedir.

Bu, onun* önceden de belirttiği gibi, dinleyici ve yayıncı için eşit zorlukta bir deneme olacaktı. Burada sözü edilenlerden yayıncı, çeşitli materyallerden oluşan bir kitle içinden asıl olanı, güzeli ve "insani" olanı seçmek; önceki ise, yani dinleyici de, bu yeni imajları yaşamına kabul etmek zorundaydı. Böylece bu ikisi, 'bir araya gelerek, yaşama ayna tutma eğilimi gösterip temelde var olanı yakalarken, doğruya ve gerçeğe pek çok birleşen arasından ulaşmak durumundadırlar' (Radio Times, 5 October 1934).

Savaş süresince İngiliz radyosu olgunlaşmış (karşılaştır, Bridson, 1971; Gorham, 1952: 213), ve okyanusun öte yanındaki geniş halk kitleleri tarafından etkinliği kabul edilmiştir. Amerikalı yazar ve belgesel radyo programları yönetmeni George H. Corey'e göre Amerikalı yayıncılar, 'İngilizlerin meydana gelen olayları anında ve doğrudan dinleyiciye yansıttıklarını, dokümanter radyo programcılığı alanındaki

* Ç. N.-Lawrence Gilliam.

üstünlüklerini kabul etmelidirler'. Ona göre, kayda alma uygulaması olayların kendi iç dinamiklerinden kaynaklanmaktaydı. Ve savaş sırasında elde edilen deneyim, bunun işe yaradığını göstermiştir. Bu duruma o*, 'yayıncılar, savaşan insanlardan düşmanla olan mücadelelerinin kendi yayın saatlerine denk düşmesini bekleyemezler' şeklinde bir açıklama getirmiştir. Ve bu nedenle BBC, kayıt arabalarına binlerce Dolarlık yatırım yapmıştır - bunlar olayın olduğu, savaşın meydana geldiği zamanda kayıt yapan tamamen hareketli ünitelerle donatılmışlardı (*New York Times*, 2 February 1943).

İngilizler, kaydedilmiş olan güncel olayların belgesel amaçlı olarak kullanılmasında daha ileri durumda olabilirlerdi ancak burada Lawrence Gilliam'ın sormaktan kaçındığı haber sorusu vardı. İngiltere'de belgesel film yapıcılığında önde gelen bir isim olan John Grierson'a göre, haber radyonun ilk işleviydi. Hatta savaş öncesinde, BBC'nin enfomasyona olan aşırı dikkatli yaklaşımı, daha saldırgan bir üslupla Amerikan standardını yakalamaya çalışan Kuzey Amerikalı temsilcilerini rahatsız ediyordu. Bununla yakından bağlantılı olarak, bu tartışmalı konu, sadece radyo programları için değil aynı zamanda yazılı basın için de geçerliydi. Kuşkusuz, radyo haberlerinin gelişmesiyle ilgili bir girişim eksikliği vardı. John Grierson ısrarlı biçimde şöyle diyordu: 'Radyonun, beni, görmediğim olaylara yakınlaştırmasını; her iyi vatandaş gibi ulusal olayların heyecanını duymak ve radyo vasıtasıyla bunların bir parçası olmak isterim'. 'Onlardan daha maceracı olmalarını beklerim' diyerek BBC'nin verimliliğini üstü kapalı biçimde eleştirerek sözlerine şunları eklemiştir, 'Ben habercilerden, olayların somut delillerini, iyi olanı vermelerini beklerim. Politikacılar ve halka mal olmuş insanlar önemli kişiler gibi görünebilirler, ancak ne zaman ki konuşmaya başlarlar ve "basma kalıp" laflar ederler, yeni bir şey üretmeyerek, olanı da katlederler' (Grierson, alıntı Thomson'dan yapılmıştır 1937: 97).

Savaş sırasında ve hemen sonrasındaki gelişmeler göstermiştir ki, Grierson'ın işaret ettiği yöndeki değişimlerden kaçınmak imkansız hale gelmişti ve yakın gelecekte yazılı basınla rekabetin kaçınılmaz biçimde ortaya çıkacağı anlaşılmaktaydı (6). Bununla birlikte BBC haber ekibinin kendilerince haklı bir nedeni vardı: Onlar geleneksel olarak, günlük haberde maceradan uzak bir anlayışı benimsemişlerdi. Ceasar Saerchinger'in 1938'de belirttiği gibi,

* Ç. N.- George H. Corey

Haber BBC'nin Mickey Mouse'udur, buna göre haber tüm radyo programları içinde en popüler olanıdır. Toplumdaki bütün çevreler tarafından istikrarlı biçimde dinlenmektedir ve bunun iki nedeni vardır, seviyesinden düşüş göstermeyen düzenliliği ve hazırlayanların tarafsızlığı (Saerchinger, 1938: 360).

Savaş öncesinde, sürecinde ve sonrasında iyi radyo gazeteciliği veya iyi enformasyon aktarımında önemli bir garanti gibi görülen taraflı Amerikan haberciliğine karşın, BBC'nin habere yaklaşımında savunduğu tarafsızlık ilkesi, onun ayırt edici özelliği olmuştur. Yorumla haber ayrımını yapmak için sürekli biçimde İngiliz Kurumu* tarafından ortaya konan bu çaba, bir bakıma Amerikan tarzı radyoculuğun İngiliz radyosu üzerinde bıraktığı etkiden kaynaklanmaktaydı. Atlantik'in her iki tarafındaki yayıncılar, bu özelliği, savaş öncesini artmayacak yoğunlukta, gerek överek gerekse eleştirerek sürekli olarak ve açıkça ortaya koyuyorlardı. BBC'nin Kuzey Amerika Organizatörü, 1952'de şöyle bir açıklamada bulunmaktaydı: '15 dakikalık haber bültenlerinde, Amerikan haberlerindeki yorum kadar bunun karşıtı olan BBC'nin geleneksel habercilikte ısrarla üzerinde durduğu nesnellikten de örnekler verilmesini öneriyorum'(7). Yine 1950'li yılların başlarında Atlantik'in diğer tarafında haber programı satışı görevini üstlenmiş BBC Kuzey Amerika Servisi'nden bir görevli raporunda şu noktalara değinmekteydi,

BBC tarafından hazırlanan güncel radyo haberlerini eleştirmekten kaçınmakla birlikte, Mutual ve NBC bu haberlerdeki... akışın yavaş, ayrıntıların fazla ve çok laf içeren, güncellikten yoksun olduklarını belirtmektedir.... Yayın şebekeleri, gözle şahit olunmuş olaylarla ilgili haber ve aktarımlardan çok, sunuştaki canlılık ve akıcılık üzerinde ısrarla durmaktadır (8).

Briggs, 1940'ların başında, BBC'nin haber toplama alanında gerçekleştirmiş olduğu değişiklikleri önemli gelişmeler olarak tanımlamıştır. Ona göre bu yenilikler arasında 'savaş muhabirleri vasıtasıyla bilgi toplama, "dış" bağlantıların artırılması; haber programlarına yapılan yeni eklemeler' ve 'yorumun gerçekte birleştirilmesi' gibi şeyler bulunmaktaydı. Briggs, sözlerine şöyle devam eder, 'bu gelişmeler, BBC'nin 1939 öncesindeki haber politikasının doğal gelişiminden çok, savaş öncesi dönemde gündemi işgal eden güncel olayların bir sonucu' (Briggs, 1970: 49, 47). Briggs'in varmış olduğu sonuçlar, onun BBC hakkında yaptığı içsel, kurumsal, tarihsel bir içerik

* Ç. N.-BBC

çözümlemesi olarak kabul edilmelidir. Olayların, geçmişte Amerikan yayıncılığı karşısında yaşanan tezatlığa paralel olmayan bir şekilde geliştiği, BBC'nin pratikte bir süreklilik kazandığı ve değişimin görece azaldığı görülmektedir. Burada yine, İngiliz ve Amerikan yayıncılığında, haberle eğlence alanında büyük farklılaşma üzerindeki ısrarlı yaklaşımı görmekteyiz: Bu da, yayıncıların görevlerine yaklaşımlarındaki üslup, sunuş ve tutumlarında ortaya çıkmaktadır. Yine, mizahta olduğu gibi, iki ülkenin habere olan yaklaşımlarındaki önemli farklılık zamanlılık, hız ve radyo dinleyicisiyle doğrudan temas durumunda olmaktan kaynaklanmaktaydı.

Tiyatro ve Tiyatro İzleyicisi

Sonuç olarak, yayıncılık alanında Amerikan etkisi hem sınırlı hem de neredeyse kolayca ortaya çıkarılamayacak kadar üstü kapalıydı. Birleşik Devletler radyosu, özel radyo programlarında bu türün mükemmel örneklerini vermiş olsa da, pek çok BBC çalışanı bunların ilk kez, İngilizler tarafından gerçekleştirildiğini söylemekteydi (karşılaştır, Bridson, 1971; Greene, 1966). Genelde tiyatro yapımları - Columbia'nın yapımları bir yana bırakılacak olursa - yurt içinde ve dışında İngilizlere özgü özel programlar olarak kabul edile gelmişlerdir. Aslında, 'radyoda yayınlanan ulusal tiyatro' düşüncesi, yalnızca bu alana özgün radyo oyunu kazandırmakla kalmayıp bunun yanı sıra tiyatro klasiklerinin ve edebiyat çalışmalarının yabancılar tarafından uyarlanması sağlarken, BBC felsefesinin de önemli bir bölümünü oluşturmuştur (Drakakis, 1981: 7).

BBC'nin tiyatro programı üretiminde yakalamış olduğu yüksek kalite çizgisinin önemli bir nedeni de, diğer ülkelerle yapılan kıyaslama sonucunda ortaya çıkmaktaydı. Özellikle 1950'den önce BBC tiyatro bölümü, üretim yapma konusunda belirgin ölçüde başarısızlığa uğramıştır. Aslında, tiyatro programı açısından Kurum'un talep ettiği düzeyde 'yaratıcı' özgün tiyatro eseri üretimi bulunmamaktaydı. Bu nedenle İngiliz radyosu, önemli ölçüde, sahne oyunları ve roman uyarlamalarına bel bağlamak durumunda kalmıştır. Birkaç önde gelen yazar, bazı eserler ortaya koymuşsa da, bunlar kuruma destek sağlamaktan çok kurumun teknik imkanlarını kullanmak gibi çıkarıcı bir amaca hizmet etmekteydi (karşılaştır, Drakakis, 1981; 11).

Konuya daha geniş bir açıdan bakıldığında, Martin Bond'un da öteden beri öne sürdüğü gibi, Kuzey Alman Radyosu'nun savaş

sonrasındaki tiyatro üretimi İngiliz radyosuyla karşılaştırıldığında, İngiliz radyosunda 'tiyatro ve roman geleneğinin hissedilir bir ağırlığının olduğu' görülmektedir. Bunlara ek olarak,

Teknikte ve işin etkinliği konusundaki farklılık... yayıncılık alanındaki anlayışı yansıtırken iki ülke arasındaki edebiyat ve sanat konularında görülen diğer farklılaşmalar da bu alana yansımıştı. Bu konuda ortaya konulanlar, Almanya'da daha değerli ve özgün olarak kabul edilirken, İngiltere'de birer ürün ve üretimin bir bölümü olarak görülmüşlerdir.

Burada varılan önemli sonuçlardan biri de, BBC kendisini Amerikan yayıncılığıyla karşılaştırdığında, kendi kendisini öven değerlendirmeler yapmakta olduğunu ortaya çıkmasıydı. Savaş sonrası dönemde Üçüncü Programda yayınlanan yüksek kaliteli yapımlar ortaya çıkarılması konusunda gösterilen sürekli çabaya karşın, BBC Tiyatro Bölümü'nün asıl önemli başarısı, özellikle günümüzdeki sabun köpüğü dizilerin* ilk örnekleri olan dizilerden çok 'savaş yıllarında ortaya çıkan ve halk tarafından sevilen kısa tiyatro programları'nın (Drakakis, 1981: 11) yaygın biçimde kabul görmesi olmuştur.

Ancak, yine de bu, hikayemizin yarısıdır. Popülerliği ile tanınan Birleşik Devletler radyosu, savaş sonrası dönemde tiyatro üretim teknikleri bakımından Almanlarla kıyaslandığında daha alt düzeyde bulunan BBC'ye oranla biraz daha gelişmiş görünmekteydi.

İngiltere'de program eski direktörü aynı zamanda radyo tiyatrosu yazarı ve yapımcısı olan Cecil Lewis 1930'da NBC tarafından davet edildiğinde 'o güne kadar Birleşik Devletler'de denenmemiş üst düzeyli bir girişimi başlatmak üzere' uzman kişi olarak oraya gitmişti (*Radio Times*, 3 January 1930). Bu ziyaretin nedenleri hakkında Amerikalılar çok açıklama yapmamışlardı. BBC ise bu konuya, çok da itibar edilemeyecek bir yorum getirerek, Amerikan yayıncılığına oranla tiyatro eserleri alanında kendilerinin daha ön planda olduklarını belirtmişti. Lewis ülkeye dönüşünde daha önceden farkına vardığı, radyo tiyatroculuğunda uygulanan 'Amerikan yayıncılığının temelindeki farklı kavramlar' konusunda çeşitli makaleler yazmıştır. Lewis'i şok eden gelişme, onun raporunda da belirtmiş olduğu gibi, 'program yapımcılarının belli uzunkluktan sonraki oyunlarda dinleyicilerin dikkatlerini çekemeyeceklerini kabul etmiş olmalarıydı' (örneğin BBC'nin programlarında olduğu gibi bir buçuk ya da iki saatlik yayınlar gibi).

* Ç. N.-Soap Operas.

Amerikan radyo oyunları nadiren 30 dakikayı aşmalarına karşın, İngiltere’de uzun oyunlar kısılarına oranla daha başarılı bulunmaktaydılar. Lewis’i ‘Amerika’da multi-studio yöntemlerinin bilinmemesi’ büyük ölçüde şaşırtmıştı. Oldukça karmaşık olan bu yöntemle, tiyatro kontrol panelinde oturan yapımcı, farklı stüdyolardan alınan konuşma, efekt ve müzik seslerini birbirleriyle ahenk içinde yönetebiliyordu. Bu gösterişli yöntem, 1930’lu yılların sonunda artık modası geçmiş hale gelmişti (karşılaştır, Scannel ve Cardiff, 1991: 136-7) ancak, bu yöntemin terk edilmesinden sonra bile BBC tiyatroculuğu kendisini; teknik standartlarının üstünlüğüyle, tiyatro provaları üzerinde ısrarla durmasıyla ve yüksek kalitenin kolay dinlenebilirliğe uyarlanması ile farklı bir yerde görmeye devam etmiştir. Ve Lewis’e göre BBC, radyo tiyatroculuğu konusundaki üstünlüğünü 1930’lu ve 1940’lı yıllarda da sürdürmüştür.

1948’de yayıncılık konusunda Beveridge Komitesi tarafından hazırlanan raporda, Wythenshawe’den Lord Simon İngiliz ve Amerikan radyoları üzerine yaptığı karşılaştırmalı analizde tiyatro yayıncılığı alanında Kurum’un başarılarını, düşük kalitedeki Amerikan yapımlarıyla karşılaştırarak, uzun uzadıya övmüştür. ‘Oyunda sanatsallığı ilk ortaya koyan BBC’dir; bir sponsor tarafından desteklenen yayıncılık ise, ilk kez zamanlama sorununu gündeme getirmiştir’ (Simon, 1953: 96). Bu, aynı zamanda, BBC tarihçesini 1929’dan başlayarak özetleyen, Gielgud tarafından 1948’de yazılmış olan uzun ve detaylı bir raporun da konusudur.

Amerikan ve Dominyon yayın kuruluşları tarafından açıkça kabul edilen, büyük ölçüde başarı göstermekle ve tiyatral yapımlarda prestijimiz olmakla yükümlü BBC yayınlarının, kısıtlı zamana bağlı yayıncılıkla kıyaslandığında ortaya çıkan özgürlüğü konusunda, çok şey söylemeye gerek olduğunu sanmıyorum (9).

1951’de BBC’nin resmi raporunda belirtildiğine göre, ‘Birleşik Devletler’de BBC tiyatro yapımlarına talep oldukça fazladır.... Kuşkusuz böylesi bir durum, BBC’nin altmış ve otuz dakikalık tiyatro oyunları konusunda neredeyse sınırsız sayıdaki eserle bu alanı doldurabileceğini göstermektedir’ (10).

BBC Tiyatro Bölümü’nün, tarihindeki ilk otuz yıl boyunca ortaya koyduğu yapımlarda, göze çarpan bir kaç önemli özellik bulunmaktaydı. Sahne ve roman uyarlamaları oranının görece yüksek olması, titiz çalışılmış geleneksel yapımlar; dizi olarak yayınlanan oyunların ya da dizi filmlerin ilk kez seyirciye tanıtımı, radyo oyunları konusunda ortaya

konulan dikkatli çalışma - işte tüm bu özellikler, radyo oyunu alanında geniş bir çeşitliliğe sahip olan İngiliz programlarının temel kategorik özellikleriydi. Kuşkusuz Kurum, savaş sırasında ve savaştan sonra bazı zamanlarda, Lord Simon'ın da övünerek belirttiği gibi, 'tiyatro konusunda büyük bir dinleyici kitlesi yaratmakta' başarılı olmuştur (Simon, 1953: 95). Özellikle savaş sonrası dönemde, *Cumartesi Gecesi Tiyatrosu** 1948'de ortalama 12 milyonu aşkın dinleyici tarafından izlenmekteydi - ve 1950'li yıllarda da bu yüksek dinlenme oranında düşüş görülmemişti (Briggs, 1979: 691; Drakakis, 1981: 15). Diğer bir örnek ise, İngiliz yapımlarına özgü olduğuna inanılan ve çalışmanın etkinliğini arttıran, Amerikalıların bulduğu, sabit zaman çizelgeli program uygulamasıydı.

Sonuç

Savaş öncesinde, sürecinde ve sonrasında İngiliz yayıncılığının Amerikanlaşması hakkında yapılacak herhangi bir genellemeye, en azından başlıca üç karşı çıkış olabilir. Her şeyden önce, Amerika'dan ithal edilen yayın materyalinin sadece küçük bir bölümü orijinal şekli bozulmaksızın aynen yayınlanmıştır. Birleşik Devletler radyosunun yapımlarının asıl kullanım şekli, BBC tarafından İngiliz halkının 'doğal tat ve tercihi' olarak adlandırılan uyarlamalar biçiminde gerçekleşmiştir (*The Listener*, 31 January 1934). Ulusal düzeydeki farklılaşmalar, Kuzey Amerikan aksanının anlaşılammaması veya yabancı bir ülkenin ses ve gerçeklerine alışkın olmamak ya da örneğin farklı mizah anlayışı, program akışını kesen olumsuz bir duraksama, haberde ve yorumda aşırı didaktik bir yaklaşım gibi, çok çeşitlilik gösteren belirgin nedenlerden kaynaklanabilmekteydi. BBC'de çalışan Amerikalı komedyenler, İngiliz zevkine uygun olarak Amerikan programlarını uyarlamışlardı. Bob Hope'un, Londra'da savaş dönemindeki şov programları bile, kurgulanmış, dublajlanmış ve düzeltilmiştir (*Radio Times*, 3 April 1942). Böylece gülmece, çok önceden olduğu gibi, önemli bir ulusal simge haline gelmiştir.

İkinci olarak, ne zaman İngiliz sanatçıları ve yapımcıları Birleşik Devletler radyo programlarından kopya çekme girişimi içinde bulunsalar, yine de sonunda bazı şeyler İngilizlere özgü biçimde gerçekleşiyordu. Savaş sonrası dönemde, haber ve yorumlara olan yaklaşım, BBC

* Ç. N.-Saturday Night Theatre.

programlarını geniş ölçüde etkileyen bu garip Amerikanlaşmış İngilizliği, açıkça gözler önüne sermekteydi. Bu konuda, incelenebilecek örnek olay, 1940'lı yılların en popüler programı olan *It's That Man Again* adlı yapımdır. Asa Briggs'in de belirttiği gibi aslında, 'TMA belirgin olmayan iniş çıkışlı değişimlerden oluşan Amerikan etkisinin ortaya çıktığı büyüleyici bir dönemdir' (Briggs, 1970: 118).

Son olarak, özellikle tiyatro gibi BBC'nin Amerikan modelinden kaçındığı yapımlar vardı. 1950'li yılların ortasına kadar, BBC'nin tiyatro ve özel program yapımları dünya çapında tanınmıştı. Bu yapımların özellikle İngiliz olduğunun belirtilmesine karşın, yine de, bunlarda üstü kapalı ve açıkça olmasa da Amerikan etkisinin varlığı, görülmekteydi. Maurice Gorham'ın (savaş sonrası dönemde Amerika'da çalışmış olan Eğlence Programları Direktörü) gözlemlediği gibi, dinleyici böyle şeyleri en çok ulusal bir simge haline gelmelerinden dolayı sevmekteydi. Gorham, 'örneğin Amerikan radyosunun gerçek hikayesini ve savaş süresince İngiliz dinleyicisi üzerindeki etkisini ele alalım' diye yazmıştır.

Bu olay, BBC Amerikan programlarını kullanma konusunda özgür bırakıldığında başladı.... Sonradan bu programlar Genel Kuvvetler Programı özelliğine bürünerek, gerçekten popüler hale gelmişlerdi. İyi olmalarına rağmen Amerikan dinleyicisi için yapılmışlardı ve yine de iyi bir İngiliz şovu, onlardan daha popülerdi (Gorham, 1948: 171).

Yapım yöntemleri dikkate alındığı zaman, aslında Amerikan yayıncılığının Amerika Birleşik Devletleri sınırlarını aşarak tüm dünyada dinleyicilerin hoşuna gidecek türden eğlence ve enformasyon tekniklerini geliştirmede daha etkin olduğu görülmekteydi. Hiçbir İngiliz program yapımcısı Birleşik Devletler'de neler olduğunu görmezden gelerek kendi yapacakları üzerinde düşünmezdi, bunun tek nedeni ise, Amerikan radyosunun önemli ölçüde dinleyici-merkezli olmasından kaynaklanıyordu ki, hiç bir iyi yapımcı dinleyicinin dikkatini programa çekecek metodu göz ardı edemezdi. Ancak yine de, aynı nedenden dolayı her yapımcı, bu tür materyali ulusal seyirci faktörünü göz önünde tutarak uyarlama yoluna gitmişti. Bu, BBC radyocularının İngiltere'de otuz yıllık BBC yayıncılık tarihinde az ya da çok, başarılı ya da başarısız biçimde yaptıkları uygulamadır. Savaşın başlangıcında, yalnızca bir kaç yıl boyunca orijinal Amerikan programlarının İngiliz radyosunda yayımlanması için, bu alanda serbest ticarete izin verilmiştir. Ancak 1944'e gelindiğinde, aşırı biçimde dikkate alınmayan Amerikan

yapımları konusunda, BBC'nin üst düzey yöneticileri arasında genel bir alarm havası esmişti.

Burada sunulan çevirme, karşı koyma, uyarılama, kabul etmeme ve seçmeli öğrenme çalışması Amerikanlaşma sorununu radyo bağlamında ortaya koymaktadır (11). Bu açıdan değerlendirildiğinde, makalenin taşımış olduğu anlam, aşlında süreç içindeki Amerikan etkisi terimini sonuçta reddederken, öte yandan, bu işle ilgilenmeleri gerekenlerin gösterdikleri tepkiye de kaçınılmaz biçimde gerçek değerinden daha az önem vermiştir. Kısaca belirtmek gerekirse, savaş öncesinde ve sonrasında ses yayıncılığı alanında Amerikan kültürel etkisinden korunma stratejilerine karşın, üstü kapalı biçimde onların yöntem ve tekniklerinin kullanılması, BBC'de belli ölçüde politik bir manevrayı da gerekli kılmaktaydı. Bu manevralar ulusal geleneğin yayın yoluyla korunması amacını taşımaktaydı. Unutulmamalıdır ki, bu tür 'gelenekler', özellikle büyük kriz anlarında örneğin, İkinci Dünya Savaşı döneminde, ulusal kimliğe yeni şekiller vermekte göz ardı edilemeyecek ölçüde önemli bir başarıya sahiptirler.

Notlar

Bu makale, Floransa, Avrupa Üniversitesi Enstitüsü'nde hazırlanmış olan bir doktora tezine dayanılarak kaleme alınmıştır. Parasal ve diğer konulardaki desteklerinden dolayı Enstitü'ye teşekkür borçluyum (Valeria Camporesi).

(1) Bakınız (22 August 1930; 9 January 1931; 13 August 1932). Stüdyo seyircisi savaşa kadar olan dönemde, eğlence programlarında sürekli olarak kullanılmamıştır; bakınız Gorham (1952: 214).

(2) BBC WAC E1/214. 'BBC Programları konusunda Birleşik Devletler'e yönelik yorumlar', April 1940.

(3) 'Şaka Raporu: Komedyenlerle, yazarlarla, karikatüristlerle görüşmeler; magazinlerin ve müzikhol şakalarının çözümlemeleri', 27 June 1940; Kitle İzleme, Dosya Raporu 229. Raporda ulaşılan sonuçlara göre, 'hastalıklı bir vücut, cinselliğin hoş olmayan yönü, ve ev içi meseleler' en popüler şaka özneleriydi.

(4) Hal Block, 'Britanya'daki radyo izlenimlerim' (1943), BBC WAC, R34/917. Block, aynı zamanda, *Radio Times* (21 May 1943) için

farklılıkların daha geniş kapsamlı olarak ele alındığı 'ABD'de Radyo Komedi'si' konulu bir makale yazmıştır.

(5) 'İngiliz Mizah Anlayışı', August 1948; Kitle İzleme, Dosya Raporu 3026.

(6) BBC'nin basınla doğrudan yüzleşmekten kaçınma yönünde harcamış olduğu çabaların başlıca nedeni, İngiltere ve Birleşik Devletler'de haber yayıncılığı konusundaki politikaların farklı iki yönde gelişmiş olmasıydı. ABD'de basınla radyo arasındaki mutabakat 1930'lu yılların başında ortadan kalkmıştı (Hosley, 1984: 18; Czitron, 1982: 56-8).

(7) NAS* Organizatörü'nden Kontrol Asistanı'na mektup, Denizafarı ve İmparatorluk Servisi, 5 March 1952, BBC WAC R34/851/2.

(8) Evelyn Ticehurst, Planlama ve İrtibat Asistanı, NAS, 'Amerika Ziyareti Raporu', 30 Nisan 1951. BBC WAC E15/3. Ayrıca bakınız Jack Ashley, 'Birleşik Devletler Radyo ve Televizyonu ile ilgili Bazı Görüşler Hakkında Rapor', 16 December 1953, BBC WAC E15/3. BBC Dış Yayınlar Servisi ile Amerika'nın Sesi arasındaki haber politikaları açısından ortaya çıkan yaklaşım farklılığındaki yansıma, savaş sonrası dönemde İngiliz halkı tarafından dikkatle takip edilmekteydi. Örneğin bakınız, BBC WAC E2/577/1-3, E2/578, E2/580, 2/607, E3/110, E15/213.

(9) Val Gielgud, '1926, 1948 Yılları arasında tiyatro yayıncılığına ilişkin deneyimler bağlamında düşünceler', 19 June 1948, BBC WAC R19/276.

(10) Evelyn Ticehurst, Planlama ve İrtibat Asistanı, NAS, 'Amerika Ziyareti Raporu', April 1951, BBC WAC E1/291/2.

(11) Frank Costigliola'nın 'Amerikanlaşma' tanımlaması buraya uygundur. Costigliola'nın yazdığına göre, 'Çağdaşlar, *Amerikanlaşma* deyimini, Birleşik Devletler'in Avrupa üzerindeki "kültürel nüfuzu"na ve Avrupa'daki yerel modernleşme sürecine atfen kullanmaktaydılar' (Costigliola, 1984: 22).

* Ç. N.- North Amerika Service.

Kaynakça

- Bond, M.A. (1973) 'Radio Drama on North German Radio and the BBC: 1945 to 1965', *Journal of Broadcasting*, 17: 475-92.
- Brewer, C. (1948) *The Spice of Variety*. London: Muller.
- Bridson, D.G. (1971) *Prospero and Ariel. The Rise and Fall of Radio*. London: Gollancz.
- Briggs, A. (1961) *The History of Broadcasting in the United Kingdom*, Vol. 1, *The Birth of Broadcasting*. London. Oxford University Press.
- Briggs, A. (1965) *The History of Broadcasting in the United Kingdom*, Vol. 2, *The Golden Age of Wireless*, London: Oxford University Press.
- Briggs A. (1970) *The History of Broadcasting in the United Kingdom*, Vol. 3, *The War of Words*. London: Oxford University Press.
- Briggs A. (1979) *The History of Broadcasting in the United Kingdom*, Vol. 4, *Sound and Vision*. London: Oxford University Press.
- Briggs A. (1980) 'Problems and Possibilities in the Writing of Broadcasting History', *Media, Culture & Society*, 2(1): 5-14.
- Camporesi, V. (1993) *Mass Culture and the Defence of National Traditions: The BBC and American Broadcasting, 1922-1954*. Florence: European University Institute.
- Cardiff, D. (1988) 'Mass Middlebrow Laughter: The Origins of BBC Comedy', *Media, Culture & Society*, 10: 41-60.
- Costigliola, F. (1984) *Awkward Dominion. American Political Economic and Cultural Relations with Europe 1919-1933*. Ithaca: Cornell University Press.
- Czitrom, D.J. (1982) *Media and the American Mind. From Morse to Mcluhan*. Chapel Hill: University of North Carolina Press.
- Drakakis, J. (ed.) (1981) *British Radio Drama*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ellwood, D. and A. Lyttleton (1985) 'L'America arriva in Italia. Premessa', *Quadern, storici*, 58: 51-3
- Gielgud, V. (1947) *Years of the Locust*. London: Nicholson & Watson.
- Gorham, M. (1948) *Sound and Fury. Twenty-one Years in the BBC*. London: Percival Marshall.
- Gorham, M. (1952) *Broadcasting and Television since 1900*. London: Andrew Dakers.
- Greene, H. (1966) *What Price Culture? An Examination of Broadcasting Finance*. London: BBC.

- Hosley, D.H. (1984) *As Good as Any. Foreign Correspondence on American Radio 1930-1940*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Lambert, R.S. (1940) *Ariel and All His Quality*. London: Gollancz.
- LeMahieu, D.L. (1988) *A Culture for Democracy. Mass Communication and the Cultivated Mind in Britain between the Wars*. Oxford: Clarendon Press.
- Peck, R.E. (1983) 'Policy and Control – A Case Study: German Broadcasting 1923-1933', *Media, Culture & Society*, 2: 349-72.
- Searchinger, C. (1938) *Hello America! Radio Adventures in Europe*. Boston: Houghton Mifflin.
- Scannell, P. And D. Cardiff (1991) *A Social History of British Broadcasting*, Vol. 1, *Serving the Nation, 1922-1939*. Oxford: Basil Blackwell.
- Simon of Wythenshawe, Lord (1953) *The BBC from Within*. London: Gollancz.
- Thomson, D.C. (1937) *Radio Is Changing Us*. London: Watts.